

Girs i voltes de corretjoles

“L’avi sempre portava un ramet a la boca o a l’orella, més que res farigola, però també espígol o romaní. Jo coneixia el nom de les plantes que em feien collir pels marges i prats per endur-me-les al poble en un cistell per donar als conills i gallines que criava la mare en un galliner petit que s’havia engiponat en un racó de l’hort de la casa. Plantatges, lletsons i trepadella eren les més apreciades.” Les paraules són d’Emili Teixidor, d’un bonic article titulat “Les runes del record”, publicat a la revista *Mètode* (57). L’Emili i els seus amics es coneixien tots els noms de les plantes, perquè servien per a alimentar el bestiar, però també per a jugar i imaginar coses: “Així sentíem noms fabulosos que semblava que l’àvia s’hagués inventat, com ara rosa de Nadal, herba de sant Jaume, resplendor de la nit... i ens preguntàvem qui havia batejat amb aquells noms extraordinaris aquelles plantes humils, era cosa de meravella, pensàvem.”

I és ben cert. Aquells noms de les plantes són cosa de meravella: són el fruit del contacte secular de l’home i d’una cultura amb la terra. Com diu Emili Teixidor, hi ha herbes que porten nom de sant, o que fan referència a algun detall anatòmic dels animals (com boca de dragó, flor de cucut, cua de gat, panses de guineu...), que guareixen una malaltia o que porten noms eufònics i poètics (donzell del Canigó, herba del ferro, vara d’or). I també hi ha els “inclassificables”, com l’estiravelles, el mataanyells, el sabó de la gitana, el centcaps, l’herba de les nou camises, l’herba del traïdor...

Vaig recordar l’article d’Emili Teixidor mentre maldava per extirpar unes corretjoles que havien crescut en un marge de la meua horteta biològica. Ja havien començat a florir i les

Martí Domínguez

OSÉ LUIS INIESTA

seues campànules rosades tremolaven pel vent de ponent, que també fiblava amb força les fulles tendres d’un llidoner. La corretjola de seguida s’enfila per les plantes, en un colltòrcer nerviós, sempre de dreta a esquerra, que acaba estrangulant la pobra víctima. L’espècie de flors blanques (*Convolvulus arvensis*) és més pròpia dels sembrats, i s’estén pel cultiu en un no res; en canvi, la corretjola de flors roges, rojal o de serp (*Convolvulus althaeoides*) prefereix els marges, on competeix amb altres plantes nitròfiles. Alcover Moll i Coromines comenten que el terme corretjola prové del llatí *corrigiola*, diminutiu de *corrigia* ‘corretja’, per la forma allargada de les tiges. No obstant això, Joan Pellicer, en *Herbari breu de la Safor*, desmunta la tesi d’aquestes patums i amb la seua senzilla, que tant trobem a faltar, escriu: “Tot gira i volta en les corretjoles, les tiges enfiladisses, les llargues i blanques arrels i les flors en desplegar-se i replegar-se. Tant el nom

popular com el científic deriven del llatí *convolvere* que vol dir enroscar.”

I és una tesi molt més probable que aquell símil inexacte i pel broc gros de la corretja. Pensava en tot açò mentre continuava extirpant corretjoles –perquè la literatura està ben lluny de la feréstega realitat de la mala herba–, quan vaig reparar en una de les flors de la corretjola rojal o de serp: mostrava tots els seus òrgans reproductors, cinc gruixuts estams amb un llarg estigma bilobulat, en forma d’Y. I així, mentre queia la vesprada, em meravellava d’haver descobert al gineceu de la flor d’aquella corretjola el pregon secret del seu nom. No era un nom inventat. Ni tampoc dels “inclassificables”. L’estigma bilobulat recorda, en efecte, la llengua bifida de la serp. Un final ofídric que remata els girs i les voltes de la sinuosa corretjola de serp. Cosa de meravella.